

**НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ
І ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ**

Кафедра психології

ЗАТВЕРДЖЕНО

Факультет гуманітарно-педагогічний

19 червня 2025 р.

**РОБОЧА ПРОГРАМА
НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
Психогенетичний потенціал особистості**

Галузь знань С “Соціальні науки, журналістика та інформація”

Спеціальність С4 “Психологія”

Освітня програма “Психологія” (ОС “Доктор філософії”)

Факультет гуманітарно-педагогічний

Розробник: завідувач кафедри психології, кандидат психологічних наук,
доцент, Ірина МАРТИНЮК

Київ – 2025 р.

Опис навчальної дисципліни “Психогенетичний потенціал особистості”

Дисципліна “Психогенетичний потенціал особистості” є вибірковою в ОНП “Психологія”. Вона важлива для забезпечення цілісного бачення формування й розвитку особистості в сукупності її психічних та психологічних характеристик. Дисципліна знайомить із сутністю теорій генетичної психології та її методами. Розглядається процес становлення особистості як цілісності, що є наче вичерпуванням з вихідної форми активності тих можливостей, які потенційно могли б бути в індивіді. Аналізуються особливості діяльнісного опосередкування особистісного розвитку через призму генетичної психології.

Галузь знань, спеціальність, освітня програма, освітній ступінь		
Освітній ступінь	доктор філософії	
Спеціальність	С4 Психологія	
Освітня програма	Психологія	
Характеристика навчальної дисципліни		
Вид	вибіркова	
Загальна кількість годин	150	
Кількість кредитів ECTS	5	
Кількість змістових модулів	2	
Курсовий проект (робота) (за наявності)	-	
Форма контролю	екзамен	
Показники навчальної дисципліни для денної та заочної форм здобуття вищої освіти		
	Форма здобуття вищої освіти	
	денна/вечірня	заочна
Курс (рік підготовки)	1	1
Семестр	2	2
Лекційні заняття	30 год.	8 год.
Практичні, семінарські заняття	30 год.	8 год.
Лабораторні заняття	-	-
Самостійна робота	90 год.	134 год.
Кількість тижневих аудиторних годин для денної форми здобуття вищої освіти	4 год.	-

1. Мета, компетентності та програмні результати навчальної дисципліни

Метою вивчення навчальної дисципліни “Психогенетичний потенціал особистості” є ознайомлення здобувачів із методологією генетичної психології.

Набуття компетентностей: інтегральна компетентність (ІК): здатність досліджувати й аналізувати психогенез особистості;

загальні компетентності (ЗК):

- здатність до наукового мислення (високий рівень абстрактного мислення, аналізу й синтезу) та креативного підходу у вирішенні наукових задач (ЗК01);
- здатність розв’язувати комплексні проблеми психології на підґрунті системного наукового світогляду та загального культурного кругозору із

дотриманням принципів професійної етики та академічної доброчесності (ЗК02);

спеціальні (фахові) компетентності (СК):

- здатність до глибинного аналізу науково-практичних проблем у галузі психології та прогнозування шляхів їх розвитку й розв'язання (СК02).

Програмні результати навчання (ПРН):

– розуміти загальні принципи та методи психології, а також методологію наукових досліджень, застосувати їх у власних дослідженнях у сфері психології та у викладацькій практиці (ПРН2);

– критично і системно оцінювати результати власної науково-дослідної роботи і результати інших дослідників у контексті усього комплексу сучасних знань щодо досліджуваної проблеми, визначати перспективи подальших наукових розвідок. (ПРН6);

– вільно презентувати та обговорювати з фахівцями і нефахівцями результати досліджень, наукові та прикладні проблеми психології державною та іноземною мовами, готувати результати досліджень у вигляді наукових публікацій, у тому числі у міжнародних виданнях (ПРН8).

2. Програма та структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин												
	денна форма							заочна форма					
	тижні	усього	у тому числі					усьог о	у тому числі				
			л	п	лаб	і н д	с.р.		л	п	ла б	і н д	с.р.
Модуль 1. Особистість у генетичній психології													
Тема 1. Роль генетичної психології у розвитку суспільства	1-2	15	3	3			9	15	2				13
Тема 2. Структура особистості	2-3	15	3	3			9	15	2				13
Тема 3. Розвиток особистості	4-5	15	3	3			9	15		2			13
Тема 4. Психологічні механізми особистості	5-6	15	3	3			9	15		2			13
Тема 5. Системність як основа генетико-психологічної структури особистості	7-8	14	3	3			8	14					14
Проміжний контроль		1					1	1					1
Разом за модулем 1		75	15	15			45	75	4	4			67
Модуль 2. Методологія генетичної психології та її прикладний аспект													
Тема 1. Основи теорії генетичної психології та її методів	8-9	15	3	3			9	15	2				13
Тема 2. Експеримент як метод психологічного дослідження	10-11	15	3	3			9	15		2			13
Тема 3. Методологічні проблеми генетичної психології	11-12	15	3	3			9	15	2				13

Тема 4. Іntenції активності й розвитку особистості	13-14	15	3	3			9	15				15
Тема 5. Особистість як феномен психологічного супроводу	14-15	14	3	3			8	14		2		13
Проміжний контроль		1					1	1				1
Разом за модулем 2		75	15	15			45	75	4	4		67
Усього годин		150	30	30			90	150	8	8		134

3. Теми лекцій

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Роль генетичної психології у розвитку суспільства	3
2	Структура особистості	3
3	Розвиток особистості	3
4	Психологічні механізми особистості	3
5	Системність як основа генетико-психологічної структури особистості	3
6	Основи теорії генетичної психології та її методів	3
7	Експеримент як метод психологічного дослідження	3
8	Методологічні проблеми генетичної психології	3
9	Іntenції активності й розвитку особистості	3
10	Особистість як феномен психологічного супроводу	3

4. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Аналіз методологічних проблем психології особистості у сучасному вимірі	3
2	Аналіз психологічних складових особистості	3
3	Аналіз потребово-мотиваційного поля особистості	3
4	Аналіз психологічних механізмів особистості	3
5	Прогнозування розвитку особистості	3
6	Процедури та методики дослідження генетико-моделюючого методу	3
7	Формувальний експеримент: планування та аналіз	3
8	Аналіз основних прийомів вивчення психічного розвитку суб'єкта учіння в умовах масової освіти	3
9	Аналіз іntenцій активності особистості	3
10	Психологічний супровід особистості в кризові періоди	3

5. Теми самостійної роботи

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Методологічні основи дослідження кризових явищ особистості. Методологія когнітивної психології	9
2	Специфіка розгляду структури особистості у генетичній психології	9
3	Умови та показники повноцінного функціонування особистості	9
4	Механізми психічного відображення. Механізми проєктування майбутнього. Механізми опредметнення психічних утворень	9
5	Життєвий шлях людини як предмет наукових пошуків	8
	Проміжний контроль	1
6	Метакогнітивні процеси генетико-моделюючого методу. Генетико-креативний метод та принципи його побудови	9
7	Досягнення персоналістичного напрямку вивчення розвитку особистості	9

8	Самоздійснення особистості як науково-психологічна проблема	9
9	Проблема інтенції активності особистості у працях вітчизняних вчених	8
10	Психологічний супровід особистості у кризовому періоді	9
	Проміжний контроль	1

6. Методи та засоби діагностики результатів навчання:

- усне опитування;
- співбесіда;
- тестування;
- захист виконаних завдань самостійної роботи.

7. Методи навчання:

- метод проблемного навчання;
- метод практико-орієнтованого навчання;
- метод навчання через дослідження;
- метод навчальних дискусій та дебатів.

8. Оцінювання результатів навчання.

Оцінювання знань здобувача вищої освіти відбувається за 100-бальною шкалою і переводиться в національну оцінку згідно чинного “Положення про екзамени та заліки у здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії у НУБіП України”.

8.1. Розподіл балів за видами навчальної діяльності

Вид навчальної діяльності	Результати навчання	Оцінювання
Модуль 1. Особистість у генетичній психології		
Лекція 1. Роль генетичної психології у розвитку суспільства	Орієнтуватись у методологічних проблемах психології особистості. Знати принципи та методи генетичної психології. Уміти добирати теоретичні та емпіричні методи дослідження у галузі генетичної психології.	-
Практична робота 1. Аналіз методологічних проблем психології		7
Самостійна робота 1. Методологічні основи дослідження кризових явищ особистості. Методологія когнітивної психології		7
Лекція 2. Структура особистості	Розуміти парадигму життєтворення особистості. Знати структуру особистості. Уміти аналізувати основні складові особистості.	-
Практична робота 2. Аналіз психологічних складових особистості		7
Самостійна робота 2. Специфіка розгляду структури особистості у генетичній психології		7
Лекція 3. Розвиток особистості	Розуміти сутність та особливості онтогенезу особистості. Знати чинники розвитку особистості. Уміти аналізувати особливості функціонування особистості.	-
Практична робота 3. Аналіз потребово-мотиваційного поля особистості		7
Самостійна робота 3. Умови та показники повноцінного функціонування особистості		7

Лекція 4. Психологічні механізми особистості	Розуміти сутність психологічних механізмів психіки. Знати види та особливості функціонування механізмів психіки. Уміти аналізувати різні види механізмів психіки.	-
Практична робота 4. Аналіз психологічних механізмів особистості		7
Самостійна робота 4. Механізми психічного відображення. Механізми проектування майбутнього. Механізми опредметнення психічних утворень		7
Лекція 5. Системність як основа генетико-психологічної структури особистості	Розуміти сутність внутрішнього світу особистості. Знати фактор консолідації особистості. Уміти прогнозувати розвиток особистості та життєвий шлях людини.	-
Практична робота 5. Прогнозування розвитку особистості		7
Самостійна робота 5. Життєвий шлях людини як предмет наукових пошуків		7
Модульна контрольна робота 1.		30
Всього за модулем 1		100
Модуль 2. Методологія генетичної психології та її прикладний аспект		
Лекція 1. Основи теорії генетично та її методів	Розуміти евристичний потенціал генетико-моделюючого методу. Знати принципи побудови генетико-моделюючого методу. Уміти застосовувати генетико-моделюючий метод у психологічних дослідженнях.	-
Практична робота 1. Процедури та методики дослідження генетико-моделюючого методу		7
Самостійна робота 1. Метакогнітивні процеси генетико-моделюючого методу. Генетико-креативний метод та принципи його побудови		7
Лекція 2. Експеримент як метод психологічного дослідження	Розуміти ідею навчального експерименту. Знати теорію учбової діяльності. Уміти планувати формувальний експеримент.	-
Практична робота 2. Формувальний експеримент: планування та аналіз		7
Самостійна робота 2. Досягнення персоналістичного напрямку вивчення розвитку особистості		7
Лекція 3. Методологічні проблеми генетичної психології	Розуміти предмет і метод сучасної генетичної психології. Знати генетичні методи психологічного дослідження. Уміти застосовувати прийоми вивчення психічного розвитку суб'єкта учіння в умовах масової освіти.	-
Практична робота 3. Аналіз основних прийомів вивчення психічного розвитку суб'єкта учіння в умовах масової освіти		7
Самостійна робота 3. Самоздійснення особистості як науково-психологічна проблема		7

Лекція 4. Іntenції активності й розвитку особистості	Розуміти сутність життєтворчого початку особистості. Знати особливості розгортання іntenції особистості на різних етапах її розвитку. Уміти аналізувати іntenції активності й розвитку особистості.	-
Практична робота 4. Аналіз іntenцій активності особистості		7
Самостійна робота 4. Проблема іntenції активності особистості у працях вітчизняних вчених		7
Лекція 5. Особистість як феномен психологічного супроводу	Розуміти значення психологічного супроводу особистості на різних етапах її життєвого шляху. Знати сутність психологічного супроводу школярів. Уміти добирати форми й методи психологічного супроводу особистості.	-
Практична робота 5. Психологічний супровід особистості в кризові періоди		7
Самостійна робота 5. Психологічний супровід особистості у кризовому періоді		7
Модульна контрольна робота 2.		30
Всього за модулем 2		100
Навчальна робота	$(M1 + M2)/2 \cdot 0,7 \leq 70$	
Екзамен	30	
Всього за курс	$(\text{Навчальна робота} + \text{екзамен}) \leq 100$	

8.2. Шкала оцінювання знань здобувача вищої освіти

Рейтинг здобувача вищої освіти, бали	Оцінка за національною системою (екзамени/заліки)
90-100	відмінно
74-89	добре
60-73	задовільно
0-59	незадовільно

8.3. Політика оцінювання

Політика щодо дедлайнів та перескладання	Відтермінування здачі завдань самостійної роботи, практичних занять у випадках хвороби чи якоїсь іншої вагомої для здобувача причини може бути дозволене за умови надання необхідної документації. Відтермінування здачі екзамену може бути дозволене у випадку вагомої причини за умови погодження з гарантом ОНП та відділом аспірантури. Проведення навчальних занять, терміни та умови виконання навчальних завдань можуть бути адаптовані до запитів здобувачів із документально підтвердженими особливими потребами. Відповідальністю здобувача залишається вчасне надання таких документів.
Політика щодо академічної доброчесності	Вступаючи на цей курс, здобувачі повинні дотримуватися норм поведінки, прописаних у Положенні про академічну доброчесність у Національному університеті біоресурсів і природокористування України (https://nubip.edu.ua/node/12654). Здобувачі повинні знати та дотримуватись академічної доброчесності з усіх питань цього курсу. Порушення академічної доброчесності тягне за собою академічну відповідальність.
Політика щодо відвідування	Відвідування лекцій та практичних занять з курсу є обов'язковим, воно забезпечує краще розуміння матеріалу, дає можливість простежити зв'язок між теоретичною інформацією та її прикладним аспектом, сформулювати систему знань та ґрунтовно підготуватись до екзамену.

9. Навчально-методичне забезпечення:

Психогенетичний потенціал особистості: ЕНК [для аспірантів спеціальності “Психологія”]. URL: <https://elearn.nubip.edu.ua/course/view.php?id=2467>.

10. Рекомендовані джерела інформації

Основні

1. Психогенетичний потенціал особистості: монографія: у 2 т. / С. Д. Максименко. Київ: Видавництво “Людмила”, 2021. Т.1. 719 с.
2. Психогенетичний потенціал особистості: монографія: у 2 т. / С. Д. Максименко. Київ: Видавництво “Людмила”, 2021. Т.2. 447 с.

Допоміжні

1. Максименко С., Максименко К. (2019). Генетико-моделюючий метод: його евристичний і розвиваючий потенціал. *Збірник наукових праць “Проблеми сучасної психології”*, №22. С. 7–26. <https://doi.org/10.32626/2227-6246.2013-22.%p>.
2. Максименко С. Д. Різнокольорове дитинство: ігротерапія, казкотерапія, ізотерапія, музикотерапія. Практична психологія. Київ: Центр учбової літератури, 2018. 192 с.
3. Максименко С. Д., Руденко Я. В., Кугнєрьова А. М., Невмержицький В. М. Психічне здоров'я особистості: посіб. для вищ. навч. закл. Київ: Вид-во “Людмила”, 2021. 438 с.
4. Максименко С. Д., Яланська С. П. Генетико-креативний підхід: діяльнісне опосередкування особистісного розвитку: монографія. Київ: Видавництво “Людмила”, 2021. 508 с.
5. Мартинюк І. А. Навчання у вищій школі як актуалізація психогенетичного потенціалу особистості: монографія. Кив: НУБіП України, 2025. 214 с.
6. Психологія життєтворення особистості в сучасному світі: монографія / Ю. Д. Гундертайло, В. О. Климчук, О. Я. Кляпець та ін.; за ред. Т. М. Титаренко. Київ: Міленіум, 2016. 320 с.

Інформаційні ресурси

1. До вашої уваги – цикл теоретико-методологічних публікацій, присвячених проблемам розвитку психології у 21 столітті. URL: <http://psychology-naes-ua.institute/read/1680/> (Дата звернення: 15.03.2025 р.).
2. Ковальчук З. Я. Експериментально-генетичний метод як потужний засіб дослідження оптимізації міжособистісного спілкування в освітньому просторі. *Міжнародні Челпанівські психолого-педагогічні читання*. 2013. С. 56–63. URL: <https://surl.li/mtppbp> (Дата звернення: 15.03.2025 р.).
3. Максименко С. Д. Генетична психологія учіння людини: монографія. Київ: Видавничий Дім “Слово”, 2017. 206 с. URL: <https://surl.li/mtppbp> (Дата звернення: 15.03.2025 р.).
4. The Journal of Genetic Psychology. URL: <https://www.tandfonline.com/journals/vgnt20> (Дата звернення: 15.03.2025 р.).